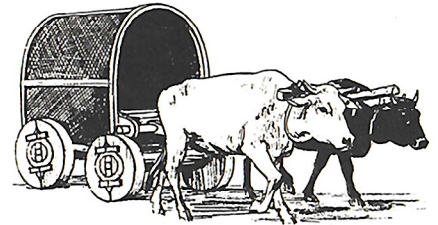


## Kirjat:

# Matka Raamatun aikoihin



**Ensimmäiset vankkurit tulivat Lähi-idästä**

Valitut Palat Oy on julkaissut toisen painoksen kirjasta nimeltä »Raamatun maailma, Pyhän kirjan ihmisiä ja elämää». Kirjassa on 432 sivua, 225 värivalokuvaa, 15 mustavalkoista valokuvaa, 100 piirrosta, 10 värikarttaa, 10 kokoaukeaman värikuvaa ja 20 ennallistuspiirrosta. Kirjan tarkoituksena on esittää Raamatun eri aikakaudet sellaisina kuin ne tunnetaan nykyaikaisen tieteen valossa. Kirja kuvaa sitä ympäristöä, missä Vanhan ja Uuden testamentin ihmiset aikaansa elivät.

Raamatun sanoma ja raamatulliset kertomukset ovat lyöneet lähtemättömän leimansa kulttuuriimme — ja myös meihin. Raamattu on maailman luetuin kirja. Nykyajan ihminen haluaa tietää enemmän Raamatun kertomusten taustasta. Hänessä herää kysymyksiä. Mikä ilmestymäjä oikein oli? Miltä Salomon

temppeli näytti? Millaisia olivat sellaiset kansat kuin kanaanalaiset, egyptiläiset, filistealaiset, foinikialaiset, heettäläiset, assyrialaiset, babylonialaiset, persialaiset, kreikkalaiset ja roomalaiset joiden kanssa Israelin kansa joutui kosketuksiin? Mitä on jäänyt jäljelle sellaisista raamatullisista kaupungeista kuin Sodoma, Jeriko, Samaria, Haasor ja ennen kaikkea Jerusalemi? Tästä kirjasta lukija löytää vastaukset näihin ja useisiin muihin kysymyksiin.

Tämä teos kuvaa sekä henkilöitä että heidän ympäristöään. Se kertoo Raamatun suurten henkilöiden jännittävät elämäntarinat, kuten Aabrahamin ja muiden patriarkkojen, Joosuan ja tuomarien, Ruutin ja Esterin, Saulin, Daavidin, Salomon ja muiden kuninkaiden, profettojen ja makkabealaisten vapauskärkien ja ennen kaikkea Jeesus Nasarettiläisen ja Paavali Tarsolaisen vaiheet. Samalla se elävöittää heidän toiminta-aikansa arkipäivää.

Pyhässä maassa suoritettujen arkeologien tutkimusten ansiosta me tiedämme nykyisin Raamatun ajan historiasta ja elämästä enemmän kuin menneet sukupolvet. Siten silmiemme eteen piirtyy selkeä kuva Israelin historiasta, jota juutalaiset pitivät osoituksena Jumalan toiminnasta heidän kansansa suhteen, ja varsinkin Jeesuksen vaiheista ja toiminnasta. Mutta samalla saamme tietää, keitä olivat ne faraot, joiden aikana Israelin lapset olivat Egyptin orjuudessa, millaisilla aseilla israelilaiset ja heidän vastustajansa taistelivat, miten he asuivat, mitä he söivät ja joivat, miten he surivat ja viettivät juhliansa, miten harjoittivat sepän, kutojan tai saventalajan ammattia, miten he korjasivat satonsa, millä he jauhoivat jyväänsä, miten he leipoivat leipänsä, soittivat musiikkiaan, linnoittivat kaupunkinsa, turvasivat vedensaantinsa — ja jopa miten he pukeutuivat, koristautuivat ja hoitivat kauneuttaan. Mutta ennen kaikkea miten he

Pyörän ensimmäisiä käyttötapoja, sen jälkeen kun se oli keksitty Mesopotamian noin 3500 vuotta eKr., olivat jykävät umpipuiset levypyörät kuten näissä sumerilaisissa härkävankkureissa. Niissä entisaikojen kauppiat saattoivat ensi kerran kuljettaa maitse tavaraita, jotka olivat liian raskaita kantojuhtien taakoiksi. Puolipaimentolaiset heimot, kuten israelilaiset, kohtasivat kyllä vankkureita karavaaniteillä, mutta itse ne kuljettivat tavaraitaan aasien selkään kuormattuina vaikeakulkuisessa maastossa. Raskaat levypyörät korvattiin puolapyörillä vasta silloin, kun otettiin käyttöön hevosten vetämät sotavännut, joiden piti olla kevyitä ja nopeita. Mesopotamian ja Egyptin välisten karavaaniteiden huomattavia risteyskohtia olivat mm. Harran, Damaskos ja Beerseba.

palvelivat Jumalaa tai luopuivat Hänestä ja palvoivat vieraita jumalia. Kunkin ajankohdan taustaa vasten me ymmärrämme paljon paremmin Raamatun tapahtumat ja sanonnat — kuninkaiden teot, profettojen vihan, Jeesuksen vertaukset.



**Kirjoitusmateriaalia papyruskaislasta**

Josefin kirjurit merkitsivät viljakaupat papyrusliuskoille. Tätä egyptiläisten ikivanhaa kirjoitusmateriaalia valmistettiin papyruskaislan ytimeistä. Kuvassa mies leikkaa kaislaa ohuiksi suikaleiksi. Toinen on latonut lievästi liimaiset kaislasuikaleet kahteen kerrokseen ristikkäin ja peittää levyn kankaalla. Sitten arkki puristettiin ja vasarointiin tasaiseksi ja kiillotettiin kuivana kivellä. Lopuksi arkit liimattiin pitkiksi kaisloiksi ja käärittiin rullalle. Papyrusta käytettiin Egyptissä kirjoitusmateriaalina jo kolmannella vuosituhannella eKr. Täältä sen käyttö levisi mm. Foinikiaan ja Syyriaan. Kreikassa papyrus tuli yleiseen käyttöön 500-luvulla eKr.



# Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt

Ympäristöministeriön ja Valtion painatuskeskuksen kustantamana on ilmestynyt kirja teollisuusympäristöjen kulttuurihistoriallisista arvoista. Tämä on ensimmäinen kattava katsaus maamme teollisuusarkkitehtuurin kehitykseen ja vivahteikkaaseen perinteeseen.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita teollisuusympäristöjä käsittelevässä selvityksessä on eri teollisuudenalojen ympäristöjä ja rakennuksia tarkastelemalla pyritty luomaan kokonaiskuvaa

maamme teollisuusarkkitehtuurin vivahteikkaasta perinteestä ja sen säilymisestä. Eri toimialojen ominaispiirteitä on valotettu valikoituin esimerkein. Selvitykseen liittyvässä inventoinnis-

sa on pyritty tutkimaan vanhojen, kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden teollisuusympäristöjen säilyneisyys, nykyinen käyttö sekä kaavoitustilanne. Tutkitut kohteet on valittu pääosin seutukaavaliittojen kulttuurihistoriallisista inventoinneista ja tietoja on täydennetty seutukaavaliitoille osoitetulla kyselyllä. Inventointiin sisältyy kaikkiaan noin 200 teollisuusympäristöä.

Yhtenä inventoinnin tavoitteena oli selvittää, miten kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden teollisuusympäristöjen säilyminen on turvattu eri kaavatasoilla. Vuonna 1985 voimaan astunut rakennussuojelulaki on siirtänyt rakennussuojelun yhä enemmän kuntien tehtäväksi. Vanhojen teollisuusympäristöjen kohdalla tämä merkitsee useassa tapauksessa vanhentuneiden kaavojen ylimitoitun rakennusoikeuden uudelleenarviointia.

Selvitykseen sisältyy katsaus vanhojen teollisuusympäristöjen ja -rakennusten uudelleenkäyttöön muutaman esimerkin valossa. Lisäksi tutkimuksen liitteinä on luettelot vanhojen teollisuusalueiden ja -rakennusten uusista käyttömuodoista sekä teollisuusmuseoista.

Tutkimus 4/1988

---

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat teollisuusympäristöt

Lauri Putkonen



Ympäristöministeriö  
Kaavoitus- ja  
rakennusosasto



Forssan vuonna 1877 rakennettu voimala on maamme teollisista voimalaitoksista vanhin ja ainutlaatuisen hyvin säilynyt. Sitä on laajennettu 1880-luvulla ja vuonna 1899.

## Teollisuusmuseot

- 1. Kaivosteollisuus**
  - Outokummun kaivosmuseo
  - Haverin kultakaivosmuseo, Viljakkala
  - Partekin tehdasmuseo, Parainen (hanke)
  - Kultamuseo, Tankavaara
  - Lohjan vuorityömuseo, Tytyrin kalkki-kaivos
- 2. Elintarviketeollisuus**
  - Meijerimuseo, Valio Oy, Helsinki
  - Saukkolan meijerimuseo, Nummi-Pusula
  - Nakkilan juustomeijerimuseo
  - Rajamäen tehdasmuseo, Nurmijärvi
  - Rettig-Strengbergin tupakkamuseo, Pietarsaari
  - Schaumanin sikurimuseo, Pietarsaari
  - Oy Alko Ab:n museo, Helsinki
  - Panimomuseo, Iisalmi
- 3. Tekstiiliteollisuus**

Tekstiilien, vaatteiden, nahan ja nahkatuotteiden valmistus

  - Friitala Oy:n museo
  - Finlaysonin tehdasmuseo, Tampere
  - Killinkosken nauhamuseo, Virrat
  - Kokkolan nahkamuseohanke
- 4. Puutavaran valmistus**
  - Billnäsin ruukkimuseo
  - A. Ahlström Oy Noormarkun saha
  - Lapin metsämuseo, Rovaniemi
  - Pielisen museo, Lieksa
  - Vieremän tukkikämpämuseo, Vieremä
  - Viitasaaren metsätyömuseo, Viitasaari
  - Hanke valtakunnalliseksi sahamuseoksi Porin Reposaaressa; ei ole edennyt
  - Puutyöväen kokoelma, Mäntyharju
  - Sahateollisuusmuseo, Oulun Pateniemi; hanke



### 5. Paperiteollisuustuotteiden valmistus

- Verlan tehdasmuseo, Jaala
- Juankosken tehdasmuseohanke
- Myllysaaren tehdasmuseo, Valkeakoski
- Inkeröisten paperityöläiskoti
- Kauttuan tehtaitten museo, Kauttua
- Kemi-yhtiön kokoelmat, Kemi
- Toijalan tapettimuseo
- Varkauden tehtaan kokoelmat, A. Ahlström Oy, Varkaus
- Metsä-Serla Oy:n tehdasmuseo, Äänekoski

### 6. Kemiallisten, maaöljy-, kumi- ja muovituotteiden valmistus

Teollisuudenalalla ei ole omia museoita.

### 7. Savi-, lasi- ja kivituuotteiden valmistus

- Karhulan lasimuseo, A. Ahlström Oy, Karhula
- Arabian museo, Helsinki
- Iittalan tehtaan museo, Iittala
- Nuutajärven lasimuseo, Nuutajärvi
- Suomen Lasimuseo, Riihimäki
- Vehmaan museoalue, kivityömuseo, Vehmaa

### 8. Metallien, metalli- ja konepajatuotteiden valmistus

- Billnäsin ruukkimuseo, Pohja
- Fiskarsin museo ja Oy Fiskars Ab:n kokoelmat, Pohja
- Björkbodan lukkomuseo, Kemiö

- Taalintehtaan ruukkimuseo, Dragsfjärd
- Karkkilan museo, Fagerkullan museo-alue
- Suomen Valimomuseo, Karkkila (hanke)
- Oy G. W. Sohlberg Ab:n museo, Espoo
- Juankosken tehdasmuseo (hanke)
- Jyrkän ruukkimuseo (hanke), Sonkajärvi
- Kauhavan puukkomuseo, Kauhava
- Korvensuun museo, Mynämäki
- Mannerin konepajan kokoelmat, Hanko
- Metallityöväen pajamuseo, Murikka, Terälahti
- Myllysaaren tehdasmuseo, Valkeakoski
- Rauma-Repolan telakkamuseo, Uusi-kaupunki
- Rautpohjan tehdasmuseo, Jyväskylä
- Oy Rosenlew Ab:n konepajamuseo, Pori
- Asesepän paja, Naarva
- Hackmanin Sorsakosken hienotaetetaan kokoelmat, Leppävirta
- A. Ahlström Oy:n Kauttuan tehtaitten museo, Eura
- Möhkön ruukkimuseo, Ilomantsi
- Strömforsin teollisuusmuseo, Ruotsinpyhtää
- Tikkakoski Oy:n kokoelmat, Jyväskylä
- Tourulan tehtaan asemuseo, Jyväskylä

### 9. Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto

- Jyllinkosken voimalamuseo, Kurikka
- Korvensuun museo, Mynämäki

## Antiikin taitavat teknikot

Jatkoa sivulta 7

Daidaloksen sanotaan olleen ensimmäinen taitelija, joka avasi kuvapatsaiden suljetut silmät, irrotti käsivarret vartalosta sekä asetti jalat kulkuasentoon. Verrattuna aikaisempaan kankeaan kaavamaiseen tyyliin muutos oli niin suuri, että Daidaloksen patsaat näyttivät ilmieläviltä. Sokrates kertoo leikillisesti että »Daidaloksen patsaat on parasta sitoa kiinni, sillä muuten ne karkeaavat».

Tunnetun legendan mukaan Daidalos antoi kuningas Minoksen tyttärelle Ariadnelle lankakerän, jonka avulla ateenalainen prinssi Theseus, tapettuaan härkäihmisen, hirviö Minotauruksen, löysi tiensä ulos labyrintin sokkeloista. Kun Daidalos tämän jälkeen joutui epäsuosiin ja suljettiin poikansa Ikaroksen kanssa tähän samaan vankilaan, hän taas keksi keinon. Taitavasti hän valmisti sulkasiivet lentämistä varten. Vahvemmat sulkakynät oli sidottu yhteen, kun taas ohuemmat oli vahalla kiinnitetty siipirakenteeseen, jonka punoksiin kädet pujotettiin. Näiden siipien avulla isä ja poika lähtivät historian ensimmäiselle lennolle. Ihmisen ikivanha unelma lintujen taidon hallitsemisesta on tässä saanut ilmaisuun. Ja kertomus jatkuu aito kreikkalaiseen tapaan kuvaamalla, miten ylpeys käy lankeemuksen edellä. Isänsä monista varoituksista huolimatta nuori ylimielinen Ikaros nousee hurmioituneena liian lähelle aurinkoa, vaha sulaa, siipien kantokyky häviää, hän syöksyy mereen ja hukkuu. Muistoksi tästä kantaa meri ja saari Samoksen länsipuolella vieläkin hänen nimeään, Icaria.

Kokenut Daidalos löytää reitin länteen ja onnistuu pääsemään Sisiliaan, jossa sikäläinen hallitsija ottaa hänet mielihyvin palvelukseensa. Täällä Daidalos suunnittelee ja rakentaa mm. eräänlaisen luolasaunan, jossa sairaita voidaan parantaa. Hän ratkaisee myös ovelasti uuden arvoituksen: miten pujottaa lanka etanan kierukkakotelon sokkeloiden läpi. Hän tekee pienen reiän kierukan kärkeen, johon hän sivelee hunajaa. Sitten hän kiinnittää langanpäähän — arvatenkin vahalla — muurahaisen, joka hitaasti mutta varmasti vetää langan kierukan läpi.

## Jyväskylän uusi kappelikirkko

Draamamuoton kirjoitettu puolidokumentti kertoo Jyväskylän uuden kappelikirkon syntyvaiheista v. 1774—75. Papiston edustajien, talonpoikien ja kirkonrakentajan yhteinen neuvonpito kirkon rakentamiseen liittyvistä kiperistä kysymyksistä on rekonstruoitu asiakirjojen ja tapainkuvausten perusteella. Samalla valaistaan kirkkokurin soveltamista mm. salavuoteus- ja virkamiehen herjaustapauksessa. Draaman myötä

kehkeytyy luotettava ja kiintoisa kuva yleisemminkin 1770-luvun elämästä Suomen sisämaassa.

Toivo Lassila on historianharrastaja, joka on toiminut eläkkeelle siirtymiseensä saakka johtavana toimihenkilönä maamme suurteollisuudessa. Häneltä ilmestyi viime vuonna arkisto- ja historiatietoihin pohjautuva kirja, joka kuvaa elämänmenoa 1700-luvun Suomessa.



*JYVÄSKYLÄN UUSI KAPPELIKIRKKO*  
taidemaalari Joonas Heiskan näkemyksen mukaan.  
(Keski-Suomen museon kokoelmat)